

परिवर्तनः श्रमशक्तिको विकासबाट !

हरेक वर्ष भण्डै ३ लाख ६० हजार श्रमिकहरु कामसंग सम्बन्धित दुर्घटना र २० लाख श्रमिकहरु व्यवसाय जन्य रोगका शिकार हुने गरेका छन् ।

हरेक दिन ९ लाख ६० हजार घाइते हुन्छन्, सरदर दिनको ५ हजार ३३० जना कामका कारणले हुने रोगबाट मर्ने गरेका छन् ।

विश्व स्वास्थ्य संगठनको तथ्याङ्क अनुसार अस्वेसटोस जस्ता घातक रसायनका कारण १ लाख ७ हजार श्रमिकहरु प्रत्येक वर्ष मरिरहेका छन् । यदी यसलाई मिनेटमा ढाल्ने हो भने प्रत्येक ५ मिनेटमा १ जना श्रमिक अस्वेसटोसबाट मारिने गरेका छन् ।

हामै देशको एउटा उदाहरण लिएँ- वैध बाटोबाटै दिनको भण्डै १५०० दरले वैदेशिक रोजगारीमा जाने नेपाली मध्ये प्रत्येक दिन सालाखाला ७ जनाको लास देश भित्रिने गरेको समाचार हामीहरुले पढ्दे आएका छ्हो ।

त्यसैले आज म १२७ वर्ष अघि सन् १८८६मा शिकागो शहरमा ‘तीन-८’ को अधिकार माग गर्दा ‘गोली-डोरी’को उपहार पाउने विश्व श्रम आन्दोलनका अग्रज शहीदमा मात्र आफूलाई सिमित गर्न चाहनन, सबै पीडित सम्पूर्ण श्रमिकहरुप्रति श्रद्धाङ्गली अर्पण गर्दै मेरो भनाई राख्ने अनुमति चाहन्छु ।

१

कमरेडहरु, नाफा कमाउने होडमा लिप्त व्यवसायिहरुको लोभका दौडमा पिसिने श्रमिकहरुको संख्या लामै छ । गत हप्ता मात्रै एकै चिहान बनाईका ३०० भन्दा बढी वंगलादेशका श्रमिकहरु केही अघि नृसंश तरीकाले जिउदै डढाइएका सयौ पाकिस्तानी श्रमिकहरु प्रति म श्रद्धाङ्गली व्यक्त गर्दछु ।

कोलम्बिया र ग्वाटेमाला जस्ता देशमा सामाजिक न्याय माग गर्दा ठाडै मारिने ट्रेड युनियनकर्मीहरु देखि दमनका शिकार टर्कीका श्रमिकसम्म, एउटा तानाशाहीलाई फ्याक्दा अर्को तानाशाहको चांगुलमा फस्न पुगेका लोकतन्त्रबाट राष्ट्रको मुहार फेर्ने अभिलाषा बोकी संघर्षरत अरब विश्वका श्रमिकहरुको संघर्षप्रति म नेपाली श्रमजीवी वर्गको तर्फबाट हार्दिक ऐक्यवद्धता जाहेर गर्दछु ।

आर्थिक उदारिकरणको नक्कली सपनाबाट सखाप भएका युरोपका श्रमिक हुन् वा नव-औपनिवेशिक दमन र भ्रष्टाचारबाट सताईएका अफ्रिकी श्रमिकहरु हुन्, म तपाईं साथीहरुको तर्फबाट मे दिवसको ऐक्यवद्धता व्यक्त प्रकट गर्दछु ।

आज मे १ मनाई रहंदा हाम्रा पनि दुनियाँलाई भन्ने गतिलो कथा छैन । लम्बिदो संक्रमणकालले निम्ताएको साइड इफेक्टबाट हामी आकान्त छौं । जसलाई जनविरोधी भनेर आन्दोलनबाट डाम्यौं, त्यसैलाई भाग्य विधाता मान्नु पर्ने कष्ट साध्य मोडमा हामी पुयाईएका छौं ।

अर्थ राजनीतिको एउटा उदाहरण हेरौँ- ४० प्रतिशत गरिव जनताको हिस्सा प्रतिवर्त्ति राष्ट्रिय आयमा २०३४ सालम्को भन्दा तलको भरेको अवस्था छ । १० प्रतिशत धनिको वर्ग उत्थान जारी छ, ५० प्रतिशत आग्रही मध्यम वर्ग फस्टाउड छ । सुचकांकलाई हेर्ने हो भने हाम्रो समाज ३५ वर्ष अधिको जस्तै असमान हुँदै गईरहेको छ ।

के गर्ने? हामीहरूले जवाफको रूपमा श्रमशक्ति विकासको केही प्रस्ताव यो मे दिवसमा अधिसारेका छौं । मर्यादित कामको योजनाको रूपमा हामीले भन्यौं-

- आम्दानी यस्तो, जसबाट श्रमिकलाई असल जीवन जीउन पुगोस्‘
- काम यस्तो, जहाँ हरेक श्रमिकले भेदभाव रहित ढंगबाट आफ्नो वृत्ति विकासको लागि समान अवसर पाओस्,
- कार्यथलो यस्तो, जुन व्यवसायजन्य स्वास्थ्य- सुरक्षा सहित हरेक प्रकारले उपयुक्त होस्;
- वातावरण यस्तो, जहाँ युनियन गठन गर्न र काम सम्बन्धि विषयमा श्रमिकले आफ्नो भनाई निर्धक्क रूपमा राख्न सकोस्;
- राज्य व्यवस्था यस्तो, जहाँ विरामी, कमजोर, पाका उमेरका श्रमिक र विपतमा परेका सबैलाई सहायता पुऱ्याउने सामजिक सुरक्षाको संयन्त्र होस् ।

यसैलाई आत्मसात गर्दै हामीले यो वर्षको मे दिवसको थेम तय गरेका छौं- परिवर्तन श्रमशक्तिको विकासबाट !

२

- हाम्रो सन्दर्भमा श्रम शक्तिको विकास भनेको सबै श्रमिकलाई सामाजिक सुरक्षा प्रदान गर्नु हो।
- हाम्रो सन्दर्भमा श्रम शक्तिको विकास भनेको-सबै श्रमिकलाई मर्यादित पारिश्रमिक र सुविधा उपलब्ध गराउनु हो ! खाईपाई आएको तलव-सुविधामा बृद्धि गर्नु हो ।
- हाम्रो सन्दर्भमा श्रम शक्तिको विकास भनेको- राज्यका सबै जन निर्वाचित निकायमा कमितमा १० प्रतिशत श्रमिकको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नु हो ।
- हाम्रो सन्दर्भमा श्रम शक्तिको विकास भनेको-रोजगार केन्द्रीत विकास नीति लागु गर्नु हो।

र, यी सबै कामको लागि लम्बिदो राजनीतिक संक्रमण कालको तुरुन्त अन्त्य हुनुपर्दछ । यसको लागि हामीले माग गरेका छौं, सम्बिधानसभा निर्वाचनको मिति तुरुन्त घोषणा गर ।

मित्रहरू, मे १ हामी युनियनकर्मीहरूका लागि साल बदली को दिन पनि हो । यो साल गर्ने कामको प्रतिवद्धता र वितेको वर्षको गतिविधिको फेहरिस्त श्रमिकहरू समक्ष राख्ने दिन हो । म हाम्रो थेममा उल्लेखित विषयहरू यो सालको प्रतिवद्धताको मुख्य बुद्धा रहेको स्पष्ट पार्न चाहन्छु । र, वितेको वर्षमा जिफन्टले के गच्छो संक्षेपमा स्मरण गर्ने अनुमती समेत चाहन्छु-

- षडयन्त्रमूलक ढंगले विघटन गराउनु अघि, अलोकप्रीय नै सही, विघटित संविधानसभाबाट हाम्रा अधिकार लिपिवद्ध गराउन हामी संयुक्त रूपमा क्रियाशील रह्यौ । गञ्जागोल वीच क्रियाशिल संविधानसभाबाट गएको मे दिवसमा ‘संविधान बन्ला, अधिकार आउला’ भन्ने

आसैआसमा हामीले यस्तै सभाबाट प्रश्न गच्छौं- हाम्रो स्थान कहाँ? प्रश्नको रूपमा उठाइएको यो नारा, अहिले माग को रूपमा हाम्रो सामू छ, हाम्रो लडाई जारी छ ।

- सबैलाई सामाजिक सुरक्षा उपलब्ध गराउन आवस्यक श्रम कानून को प्याकेज निर्माण तथा भएका कानुनको परिमार्जन गर्न हामीले वर्षै भरी कमरतोड मिहेनत गच्छौं । त्यसको आवधिक अपडेट हामीले श्रमिक साथीहरूलाई गराई नै रहेका छौं । त्यसैको कारण हो, हामी त्रिक्षीय सहमती भइसकेको सामाजिक सुरक्षा कोष ऐनलाई अध्यादेशबाटै जारी गर्नुपछ भन्ने टुगोमा पुगेका छौं । हाम्रो कानूनी लडाई यस अर्थमा जारी छ । हामी, राजनीतिक दलहरू, विशेषत हाम्रो आफैनै पार्टी नेकपा एमालेको यसमा सक्रिय ऐक्यवद्धताको अपेक्षामा छौं ।
- तत्काल कार्य सम्पादन टीम परिचालन गरी तपाईंको कार्यथलोमा हामीले शीर्ष नेताहरूको टिमलाई डेरा ढण्डा सहित ४ महिना परिचालित गच्छौं । ३१ जिल्लाका ११७५ कमिटीको वरिपरी गोलवन्द सदस्य मध्ये ५० हजार कार्यकर्तालाई हामीले प्रत्यक्ष भेट्यौं । श्रमशक्ति विकासको यो अभियान जारी छ, जारी राखिने कुरा म विनम्रता पूर्वक घोषणा गर्दछु ।
- जुट, गार्मेण्ट, कार्पेट,टेक्स्टायल मजदुर युनियनको निर्माण सगै सदस्य संघलाई सुदृढ गर्ने अभियान हामीले थाली सकेका छौं । आगामी महीना मै औद्योगिक क्षेत्रका ३ युनियनहरूलाई एकतावद्ध गरी हाम्रो आन्दोलनमा नयाँ पुस्ताको नेतृत्व निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने अभियानमा हामी छौं ।
- नियमित प्रकृयामा भएका १५ मध्ये १२ सिविए निर्वाचनमा हामा युनियनहरू विजयी भएकोमा गर्वका साथ म सम्बन्धित युनियनलाई बधाई ज्ञापन गर्दछु ।
- थाई एयर, भृकुटी पल्प, स्वावलम्बन बैंक, वुटवल पावर कम्पनी, लगायतका जटिल श्रम विवाद सुलभाईएका छन् । अन्य स्थानमा लडाई जारी छ ।
- मास एजुकेशनको नयाँ प्रकृयाको रूपमा जनसंगित मञ्चसंगको सहकार्यमा १० औं हजार आम जनता वीच हामीले पहिलो पटक श्रमिक कन्सर्ट सम्पन्न गरेका छौं । सहकार्य स्वीकार गरेकोमा जनसंगीत मञ्चलाई हार्दिक धन्यवाद!
- हाम्रो आफैनै घर भित्र थालिएका विभिन्न प्रकृतिका कल्याणकारी कामले निरन्तरता पाएका छन् । हेलिपंड ट्याण्ड सामुदायिक अस्पतालसंगको सहकार्यमा सयौं साथीहरूले लाखौं रुपया बराबरको स्वास्थ्य उपचार प्राप्त गर्नु भएको छ । धन्यवाद हेलिपंड ट्याण्ड!
- जिफन्टले पहिलो चोटि सहभागितामूलक जेण्डर अडिट सम्पन्न गरेको छ । युनियनलाई लैडिगक मैत्री बनाउने उद्देश्य सहित भएका यी कामको नियमित पाटोको रूपमा ७०० महिला श्रमिकहरूको वीच आयोजित पाँचौं राष्ट्रिय श्रमिक महिला सम्मेलनबाट ‘काम र जीवन वीचको सन्तुलन’ कायम गर्ने काममा थप जोड दिईएको छ । सम्मेलनबाट लैडिगक हिंसा विरुद्ध आचार संहिता पारित गर्नुका साथै एउटा नारा तय गरिएको छ - यो त अपराध हो, महिला विरुद्धको हिंसा, नगरौं ! नसहौं !! प्रहार गरौं !!!
- हाम्रो संयुक्त अभियान जारी छ, विश्वका श्रमिकहरू एक होऊ भन्ने श्रमिकहरू आफै विभाजित हुने व्यवहारलाई खण्डन गर्दै हामी ‘मुद्दा एक- स्थान अनेक’को विधिद्वारा श्रमशक्तिलाई सुदृढ गर्देछौं ।
- श्रमशक्तिलाई सुदृढ गर्न नै आगामी वर्ष सम्ममा नियमित ट्रेड युनियन स्कूल सञ्चालनको योजनामा हामी छौं ।

- यो वर्षको माधव न्यौपाने स्मृति अवार्ड, मलेसियामा प्रवासी नेपाली श्रमिकलाई संगठित गर्ने युनियनकर्मी वेदकुमार खतिवडा, नुस्वाड्छु स्मृति अवार्ड युनियट्राभका पूर्व अध्यक्ष सार्कीमान तमाङ र गंगादेवी स्मृति छात्रवृत्ति सुनिता दनुवार तथा गंगादेवी स्मृति स्वास्थ्य सहायता भापाका श्रमिक परसुराम घिमिरेलाई प्रदान गर्ने निर्णय म सार्वजनिक गर्दछु ।
 - अन्त्यमा, परिवर्तनः श्रमशक्तिको विकासबाट लाई मूर्तता दिन हामीले यो वर्षको लागि तय गरेको निम्न प्रथामिकताहरू पुन दोहच्याउने अनुमती चाहन्छु -
- ✓ प्रत्येक श्रमिकको पारिश्रमिक/ सुविधामा वृद्धि
 ✓ देशभरि एकैचोटी सामूहिक सौदाबाजी मार्फत सम्झौताहरू
 ✓ सामाजिक सुरक्षा कोषको कार्यान्वयन
 ✓ श्रमनिरिक्षण प्रणाली, राष्ट्रिय श्रमआयोग र उद्योग आधारित सामूहिक सौदाबाजीको व्यवस्थित प्रणालीको ग्यारेन्टी गर्ने गरी श्रम कानुनहरूको परिमार्जन
 ✓ श्रमिकहरूका लागि संगठन स्वतन्त्रताको ग्यारेन्टी र संविधानमा मौलिक अधिकारका रूपमा श्रमिकका अधिकारको सुनिश्चितता
 ✓ श्रमिकमुखी र कल्याणकारी राज्य व्यवस्था सुनिश्चित हुने प्रकृतिको समाजवाद उन्मूख संविधान निर्माणका लागि यथाशीघ्र संविधानसभाको निर्वाचन
 ✓ रोजगारी केन्द्रित रणनीतिका लागि रोजगार शिखर सम्मेलन
 ✓ राज्यका नीति र कार्यक्रम श्रमिक पक्षीय बनाउन प्रतिनिधिमूलक निकायहरूमा श्रमिक वर्गको १० प्रतिशत प्रतिनिधित्व
 ✓ प्रवासी श्रमिकहरूको मताधिकारको ग्यारेन्टी र अधिकार तथा हितहरूको संरक्षण

४

मे दिवस २०१३ को हार्दिक शुभकामना !

धन्यवाद!!

(विष्णु रिमाल- की नोट मे दिवस-२०१३) वैशाख १९, २०७०/ काठमाडौं ।